Bordsjö fideikommiss

Stiftades 1712 av lagmannen friherre
Christer Bonde d y till Laihela, f 1655, d 1712,
och har därefter innehafts:
1712–1764 av dennes kusinson, riksrådet greve
Gustaf Bonde af Björnö, f 1682, d 1764,
1764–1785 av sonen, hovmarskalken greve
Tord Bernhard Bonde af Björnö, f 1711, d 1785,
1785–1788 av sonen, kammarherren greve
Gustaf Ulf Bonde af Björnö, f 1754, d 1788,
1788–1791 av farbrodern, riksmarskalken greve
Carl Bonde af Björnö, f 1741, d 1791,
1791–1855 av sonen, excellensen greve
Gustaf Trolle-Bonde, f 1773, d 1855,
1855–1884 av brorsonen, överstekammarjunkaren greve
Gustaf Trolle-Bonde, f 1806, d 1884,
1884–1909 av sonen, godsägaren greve
Gustaf Fredrik Bonde af Björnö, f 1842, d 1909,
1909–1957 av sonen, hovstallmästaren greve
Carl Gustaf Bonde af Björnö, f 1872, d 1957,
och – sedan sonen avstått från fideikommisset – från 1957 av sonsonen, civiljägmästaren greve
Gustaf Carlsson Bonde af Björnö, f 1921.

Lagmannen friherre *Christer Bonde d y till Laihela,* 1655–1712. Oljemålning av Johannes Aincher 1675. Bordsjö

Bordsjö

Omfattar även Askeryd, Kristineholm och Herrstad underfideikommiss. Ligger vid den lilla Bordsjön, omgivet av milsvida skogar, en mil öster om Aneby. Askeryd och Bredestad socknar, Norra Vedbo härad, Jönköpings län. Fideikommissets hela areal är 6 195 hektar, varav 1 482 hektar öppen jord. Taxeringsvärdet år 1975 13 805 000 kronor.

Bondarnas äldsta stamgods Bordsjö har med säkerhet varit i släktens ägo i drygt 600 år, ett förhållande som torde sakna motstycke i vårt land. Redan år 1360 var Bordsjö en Bonde-gård, ty i januari det året har där utställts ett pergamentsbrev, som omtalar försäljning av jord från Filip Erengislesson (Bonde) till dennes bror häradshövdingen i Östra härad Peter (Bonde). I oktober 1365 anges Bordsjö uttryckligen såsom Peter Bondes gård. Den gick sedan inom släkten och ägdes bl a av riksrådet Filip Bonde, riksrådet Tord Bonde, riksrådet och amiralen Jöns Bonde samt av Karl IX:s råd Filip Bonde. Den sistnämndes äldste son, riksrådet Carl Bonde, blev stamfar för släktens friherrliga Laihela-gren och år 1588 ägare till Bordsjö. Så följde riksrådet friherre Christer Bonde d ä och dennes son lagmannen friherre Christer Bonde d y, med vilken Laihela-grenen utslocknade. Den sistnämnde, lagmannen Bonde, gjorde år 1712, strax före sin död, Bordsjö med underlydande gårdar till fideikommiss för sin kusinson, riksrådet greve Gustaf Bonde af Björnö. Detta har så jämte fideikommisskapital och lösörefideikommiss gått inom släkten och innehas i våra dagar av civiljägmästaren greve Gustaf Carlsson Bonde af Björnö.

Huvudbyggnaden på Bordsjö ligger vid den lilla sjön omgiven av tät skog vid sidan om allfarvägen. Den är av trä i en våning med ett högre mittparti, försett med lanternin, och har tvenne flyglar. Den är uppförd på 1860-talet och anses vara en kopia av en äldre på platsen förut belägen byggnad. På gårdsplanen lät riksrådet Gustaf Bonde år 1740 resa en minnessten, som bl a berättar om att han själv i rätt nedstigande led är den tjugonde av sin släkt och den tionde av släkten som innehavare av Bordsjö, och där han ber ”Gud bevara denna gård för orätta ägare, släta hushållare och trolösa förvaltare”.

I huvudbyggnaden förvaras en stor samling gamla möbler och andra konstföremål, bl a av Georg Haupt, samt ett stort antal porträtt av bl a Johan Aureller d ä, Johan Henrik Scheffel och Johan Stålbom.

Civiljägmästaren greve *Gustaf Bonde af Björnö,* 1921–